

ASSAIG

Pep Subirós, *Sobre la felicitat i altres neguits*. DESTINO. Barcelona, 2003.

És un fet comunament admès que la recerca de la felicitat és un dels impulsos que guien i conformen la vida de les persones a tot arreu del món. I tanmateix, la felicitat pròpiament dita és una matèria tan esmunyedissa que definir-la, i ja no diguem estudiar-la, ens pot dur a indagar sobre l'estructura del pensament i les escales de valors de cada individu i cada societat, sense perdre mai de vista que la vida personal i la vida social són dos aspectes indissociables del mateix procés d'humanització, fins i tot en el cas de societats que es consideren individualistes a ultrança, o que, en l'altre extrem, menysvaloren la iniciativa individual.

Una màxima dels dogon, un poble de Mali que Pep Subirós coneix molt bé, afirma que totes les aigües es comuniquen. Una d'aquelles senzilles veritats intuïtives que, degudament desenvolupades, mostren tota la saviesa que contenen. Perquè si totes les aigües es comuniquen, tots els nostres neguits confluiran en la recerca de la felicitat, tots els individus confluiran en una societat i totes les societats en una humanitat que –suposem– vol ser feliç. La clau de volta de tot plegat seran les escales de valors, que influiran en la relació entre els individus i la societat, entre els neguits i la felicitat i en la definició de la felicitat mateixa. I, a més, no perdem de vista que estem plantejant la nostra observació de tot plegat en un moment en què uns fets com

Els neguits que ens duen fins a la felicitat

PAU JOAN HERNÁNDEZ

ROBERT RAMOS

EL NOVEL·LISTA I ASSAGISTA PEP SUBIRÓS ÉS UN BON CONEIXEDOR DE LA REALITAT AFRICANA

els de l'11-S han trasbalsat les escales de valors i la percepció del món i la societat en una part del planeta.

CARTA ADREÇADA ALS FILLS

Pep Subirós articula tot el gruix d'aquesta reflexió al voltant d'una carta adreçada als seus fills des de Mali, carta en la qual intenta explicar-los d'una manera mínimament sistematitzada en quina mena de món els ha abocat a viure, una necessitat que suposo que

senten tard o d'hora tots els pares (si més no, aquells que tracten de dur el seu paper més enllà de l'ejaculació) i que, sovint, em temo que té més a veure amb el sentiment de culpabilitat que amb cap altra cosa. Que ningú no es pensi, però, que el llibre s'inscriu en el corrent –convertit ja gairebé en gènere– dels pares que expliquen problemes als fills (la fam al món, el racisme, etc.). Potser en un principi ho era, però el text acaba adqui-

rint un caràcter molt diferent, probablement per la dimensió més abstracta del tema.

Pep Subirós (Figueras, 1947), escriptor i filòsof, ha conreat tant l'assaig i el llibre de viatges com la novel·la (va guanyar el premi Josep Pla 1996 amb *Cita a Tombuctú*). Bon coneixedor de la realitat africana, aprofita aquests coneixements per comparar la societat i, especialment, les escales de valors d'aquella gent –particularment dels dogon–

amb els europeus. I com que un discurs comparatiu rarament funciona sense un tercer terme, amb els dels Estats Units. A través d'aquesta comparació, passarà revista a tots els *neguits* que inevitablement acompanyen el camí de les persones cap a la felicitat: la humanització, la individualitat, l'amor, l'art, la religió (interessantíssima, en aquest àmbit, la defensa moral que fa de l'animisme davant el monoteisme), la família, les estructures de poder, la feina, la riquesa... A estones, el discurs s'acosta a l'assaig filosòfic, a estones a l'etnogràfic, però sempre amb una riquesa de recursos i una accessibilitat que captivaran el lector. Pep Subirós, a més, té una virtut que sempre he trobat especialment lloable en un assagista: la voluntat d'establir en tot moment i de manera molt clara la diferència entre les idees desenvolupades i les rebudes, entre la cita i el text propi. Una honradesa intel·lectual que, fins i tot, el du en més d'una ocasió a recomanar lectures als seus lectors.

UN MÓN NO DICOTÒMIC

Potser un dels trets més característics que diferencien el món en què creixen els nostres fills i aquell en què vam créixer nosaltres és que, d'ençà de la fi de la Guerra Freda, el discurs sobre la societat i el sistema no pot ser ja en cap moment dicotòmic, sinó analític i ple de matisos. I potser ens hauríem de preguntar si nosaltres, educats justament en el pensament dicotòmic (tan tranquil·litzadorament simple) estem en condicions d'explicar res als nostres fills o a nosaltres mateixos. La saviesa i la fina anàlisi de llibres com *Sobre la felicitat i altres neguits* ens ajudaran, si més no, a no sentir-nos tan despullats i dubtosos.

NARRATIVA

Sarah, *El goce supremo*. Traducció d'Elisa Garcés. ANAGRAMA, 2003.

El *goce supremo* no és ben bé una novel·la en el sentit clàssic i estricte del concepte, tot i que inclou una presentació, un seguit de nusos amb les ambientacions i tota la pesca i un desenllaç. La manera en què està escrita –i això fa que enllanci el fons i la forma– l'acosta del tot al món leg i no seria una idea folla fer-ne una adaptació teatral: el bon humor i la vitalitat que caracteritzen el text donarien força joc en l'escenari que acollís l'explicació d'una recerca: de la mateixa manera que Indiana Jones es va dedicar a buscar l'arca perduda, la protagonista del relat, aquesta Sarah que empra aquest nom bíblic per emascarar la seva identitat veritable –en el cas que aquest joc d'ocultació sigui real i no amagui, al seu torn, un joc de mercadotècnia–, aquesta Sa-

rah, doncs, busca l'orgasme. Però no busca un orgasme qualsevol, no: busca el seu primer orgasme. Bé, com a motivació, és excel·lent, i com a argument literari, també.

EL PRIMER ORGASME

La protagonista es presenta com una jove francesa que, el dia abans de fer els 21, telefona a la seva amiga Charlotte per fer-la particip d'un fet sense precedents: s'ha escorregut. Això passa el 2001, l'any en què Kubrick –l'Stanley, no el del cub de colors, que és el Rubik– va situar la seva odissea espacial, cosa que la protagonista remarca molt poc abans de proposar un *flash-back* amb què se situa en l'arrencada d'una cursa que acabarà d'una manera sorprenent i humorística.

Banyada en la *joie de vivre* que les arts franceses han po-

pularitzat per terra, mar i aire –els francesos són com són–, la relació de les aventures preorgàmiques de la protagonista es mou amb la desimboltura promoguda per la joventut de la noia i per la seva curiositat, que es demostra inesgotable –per sort per al lector!

Tot i ser un text que té una ambientació eroticosexual claríssima, no és un d'aquells llibres pensats per a ser llegit amb una mà. Res a veure, tot i que les ments impressionables potser sí que trobaran motius per passar a l'acció. Malgrat la descripció vertiginosa i acurada de les escenes de forn, el repàs de les peripècies de la jove treu a la llum d'una manera pretesament inconscient un reguitzell de personatges que, tot i que puguin ser considerats estereotips, cal creure que responen

amb una fidelitat raonable a allò que es podria considerar “el mercat masculí”, que no hi surt gaire ben parat, en la retratada.

Hi ha, entre d'altres, els joves fogosos de perdigonada ràpida i ineficax, el fàtenda impinent que està acostumat a la galanteria, l'atleta excessivament intel·lectualitzat, l'amant d'una única vegada i el maduret complimentós que posa en joc les forces del cap per compensar el divorci creixent que experimenta amb el seu cos.

Tot això, ben remenat, deixa el regust d'una reflexió sobre la mecànica social actual, en què la comunicació entre les persones –malgrat el que pugui semblar– no és el bé més preuat, ni el més cobejat, ni res de res. La utilització de les relacions sexuals –que haurien de ser safata de diàleg abans,

durant i després de la consumació– esdevé una denúncia cossificada en personatges que tendeixen a la satisfacció de les ànsies pròpies sense adonar-se que, en casos com els descrits, la col·laboració –per no emprar el mot compenetració– és força més rendible i profitosa. Per a tots dos.

CAIGUDA DEL MITE FRANCÈS

El goce supremo, a més, té, potser de manera involuntària, una virtut: per poc que sigui veritat o veritable allò que explica, certifica que el mite que vincula la població francesa a les excel·lències de la sexualitat és, avui en dia, propaganda pura, fet que ja s'havia començat a sospitar. Només cal tenir en compte un llibre recent, *La vida sexual de Catherine M.*, en què Catherine Millet explica la seva experiència com a nimfomana o alguna cosa similar: que un text que dóna fe d'una vida sexual descordada i desenfrenada procuri al lector l'avorriment com a sensació més pregona demostra que hi ha alguna cosa que fa pudor de ranci a *le pays du fromage*.

La 'joie de vivre'

ÒSCAR MONTFERRER